

KÜLÖNFÉLÉK.

Felhívás*)

angol unitárius testvéreink által Londonban épített „Essex Hall“ költségeihez való hozzájárulásra.

A Brit és külföldi unitárius társulat a Vasárnapi iskola-társulattal együttesen Londonban egy központi hivatali helyiséget építettek ép azon a helyen, a hol Londonban a múlt száz végén az első unitárius istenitisztelet tartatott.

A két társulat már be is rendezte magát e központi helyiségbe, melynek neve: „Essex Hall.“ Évi közgyűlésüket is a f. évben annak diszes termeiben tartották meg. Becses könyvtáraik, lapszerkesztői irodák szintén e helyiségbe vannak elhelyezve. Az épület arányairól, nagyságáról és berendezéséről fogalmat alkothatunk magunknak a költségből, a mibe az a két társulatnak került s a mely nem kevesebb, mint 20,000 font sterling, tehát több, mint 200,000 ft a mi pénzünk szerint.

Megragadó jele ez angol unitárius testvéreink igazi buzgóságának és áldozatkészségének. Mert ezen egész építkezési költség az egyesek adakozására van alapítva. S több mint fele azon összegnek ily módon már be is került. Azonban 8000 font sterling, azaz mintegy 80,000ft még adósságképpen nehezedik a már használatba vett épületre. Ennek mielőbbi törlesztésére újabb felhívást bocsátottak ki a társulatok tagjaihoz, további adakozásra szólítván fel ezeket. S hogy az nem fog eredménytelen maradni, hogy angol unitárius testvéreink rövid idő alatt aláírják és összegyűjtik a hiányzó 80,000 frtot is, ép oly bizonyos, mint a mily bizonyos az, hogy a nap melege bimbót fakaszt s gyümölcsöt érlel. Mert a buzgóság ereje az erkölcsi világban semmivel sem kisebb, mint a napé a természetiben. A hol ez meg van, ott az eredmény kimaradhatlan.

Megemlékezve már azon számtalan jótéteményekről és áldozatokról, melyeket angol unitárius testvéreink főleg 1859. óta egyházunk érdekében meghoztak és folyton hoznak. Hogy csak a főbbeket említsem: megemlékezve arról, hogy 1859-ben 13,000 frttal segélyeztek akkori lét-

*) E felhívását a főt. püspök urnak t. olvasóinknak becses figyelmébe ajánljuk.
Szerk.

fentartási nehéz küzdelmünkben ; 1861. óta, tehát már 25 év óta csaknem állandóan 100 font sterlinggel segélyezik Londonban, a Manschester New Collegeba általunk kiküldött ifjakat, a mi legkevesebb 30,000 frt adományt tesz ; 1882-től fogva pedig budapesti papságunk fentartásához is ismét évi 100 font sterlinggel járulnak ; nem különben jelentékeny összeggel járultak hozzá, sz.kereszturi iskolánk építési költségeihez is — mindezekről megemlékezve, lehetetlen, hogy mindnyájunkat ne nyugtalanított volna az a gondolat, hogy ideje lenne nekünk is azt a sok szép, nagy és nemes áldozatot — nem visszafizetni, mert arra erőnk és tehetségünk nincs — de valamiben és valamivel legalább viszonzni. S erre jobb alkalmat alig találunk, mint most, ha az említett felhívást, mely nincs ugyan hozzánk intézve, mi is a magunkévé tesszük, s bármi csekély összeggel mi is hozzájárulunk angol unitárius testvéreink, illetve a Brit és külföldi unitárius és a Vasárnapi iskolatársulat által épített központi hivatali helyiség még fedezetlen levő költségeihez.

Teljes bizalommal fordulok azért összes ekklézsiáinkhoz, ezeknek belső embereihez, tanárainkhoz, egyházi tanácsos afiaihoz s általában vallásközönségünk minden ügybuzgó tagjához, hogy ez eszme megvalósítására s ez által egy mindnyájunk által mélyen érzett erkölcsi tartozásnak, ha csak részben is teljesítésére, becses adományaikkal segédkezet nyújtani sziveskedjenek.

Tudom én azt, hogy nekünk magunknak is sok és égető szükségünk van. Ekklézsiáink, valamint iskoláink évről-évre újabb meg újabb áldozatokat kívánnak. S bizony egyházunk tagjai között is kevesen vannak, a kiket az önfentartás nehéz gondja ne nyomna, a melyet a folyton szaporodó társadalmi adók is napról-napra terhesebbé tesznek. De másfelől azt is tudom, hogy az unitárius buzgóság és áldozatkészség soha sem zárkózott el oly célok elől, a melyek csaknem a becsület kérdésével egy jelentőségűek.

E meggyőződésben ujitom meg fennebbi kérésemet. Az adományok, valamint a gyűjtések egyenesen nevemre czimzendők és küldendők be. Még pedig a lehetőleg minél rövidebb idő alatt, hogy aránylag csekély adományunkat annak gyors összegyűjtése is becsesebbé tegye. A nyilvános nyugtázást a Ker. Magvetőben fogom eszközölni. Az eredményről pedig az E. K. Tanácsnak fogok beszámolni, melynek helyeslő tudtával s a cél iránt lelkesülő megbizásából azon reménnyel bocsátom ki e felhívást, hogy azt az ügyhöz méltó s merem binni, egész vallásközönségünk által óhajtott siker fogja koronázni. Kolozsvártt, 1886. aug. 12. Ferencz József, unitárius püspök.

Egyházi főtanácsunk aug. 29. 30. 31. napjain tartotta meg gyűlését. Kedvesen gondolunk vissza reá, mert a kép, melyet emlékünken hátrahagyott, szép és felemelő. Egyike volt azoknak a gyűléseknek, melyeken a hitbuzgóság ünnepet ül. A tanácskozási terem teljesen betölt a megjelent egyházi tanácsosokkal, s falain a nagynevű elődök képeivel, s az egyház és vallás iránti ragaszkodás élő bizonyosságaival oly látványt nyújtott, melyet nem egy hamar fogunk elfeledni. Ott láttuk kitűnő angol vendégeinket: Sir Lawrence Jakabot, Lawrence Vilmost, Lawrence Henriket és Janet; az egyházunk történelmében fényes nevet kivívott családok képviselőit: id. Dániel Gábor, P. Horváth Kálmán, K. Sándor József személyekben; tudásaink közül dr. Brassai Sámuel és Kóváry László; a kerületi gondnokok közül Szigethi Sándort, László Domokost, Szentkirályi Árpádot; az espereseket s egyháztanácsosaink legnagyobb részét. A megnyitó beszéd, melyet főt. Ferencz József püspök ur a szokott ékes nyelven mondott, mély hatást tett a főtanács tagjaira. Mi a tárgyalásokat illeti, azoknak ismertetésébe most nem bocsátkozunk, mint-hogy a képv. tanácsi jelentések és a tanácskozások eredménye közlését jövő számunkra tartjuk fenn. De azt meg kell említenünk, hogy a gyűlés tárgyai között a legnevezetesebb volt a Baldácsy-alapítvány életbe-lépése — ez évre 2000 frttal. A gyűlés a nagy alapító szellemének hálás emlékezettel adózva fogadta a bejelentést. A tanácskozások mind-amellett is, hogy kényes tárgyak is fordultak elé, a rendes mederből nem csaptak ki. Nem hallottuk a szenvedély kitöréseit, hanem gyönyörködhattunk a mérsékletben és a gyűlés méltóságához illő hangban, s érdemes főgondnokunk és püspökünk bölcs tapintatu elnökletében. A közjóra irányzott szeretet vezérelte a tagokat. S mindezt jól esik jelez-nünk, mert a mit e gyűlésen láttunk, éppen az az, a mire egyházunknak oly nagy szüksége van: a meleg érdeklődés, ügybuzgalom, s az ösz-szetartás és egység szelleme. Főt. Ferencz József püspök ur bezáró be-szédében lelki örömmel tekintett vissza jelen főtanácsi ülésünkre, mely az ő és elnöktársa előlülése alatt immár a 10-ik volt és egyike kétség-telenül a legörvendetesebbeknek.

A Dávid Ferencz-egylet első rendes közgyűlését f. évi augusztus 28-án délelőtt tartotta meg, a főtanoda disztermében. A közgyűlésen számos tag jelent meg. Mózes András tanár és lelkész emelkedett, szép imája után dr. Brassai Sámuel az egylet elnöke eszmegazdag beszéddel nyitotta meg a gyűlést. Erre következett a pénztárnok: Bágyi Kálmán jelentése. E jelentés szerint az egyletnek van: 116 alapító, 165 rendes és 50 pártoló tagja. Az egylet jelenlegi vagyona 1390 frt, melyből 843 frt tényleg be is vétetett. Ezután Boros György titkár olvasta fel nagy

buzgalommal összeállított jelentését, mely számot ad az ideiglenes választmány egy évi működéséről. A választmány „Értesítő” adott ki, melyben a tagok az egylet céljáról tájékozást nyerhettek. Felolvasásokat rendezett. Az első felolvasást dr. Bartók István tartotta: „A vallási és orvosi tudomány dualismusáról.” A másodikat Kóváry László isk. felügyelő-gondnok s akad. tag a „Család és a család tagjai hivatásáról a keresztény társadalomban”. Mindkét felolvasás rendkívül érdekes volt. — Fiókegyetek is alakultak öt egyházköri s működésüket meg is kezdték. A titkári jelentés szerint az egylet életrevalónak bizonyult s reményekre jogosító. A titkári jelentés után tárgyalás alá került a székely-kereszturkői fiókegyet javaslata, hogy a bibliának a nép között leendő terjesztése a lehető legolcsóbb áron mikép lenne eszközölhető? Ez életrevaló indítvány — mely az egylet tulajdonképpeni céljaira utal — élénk vitát keltett, a mennyiben némelyek nyereséggel akarták a bibliát adni. A közgyűlés a választmányra bizta, hogy a bibl. t. ügynökségével tárgyaljon.

Az egyleti ügyek elintézése után Kelemen Albert maroskői esperes tartott egy igen gyakorlati és szakszerű felolvasást: „A népiskolai vallástanítás jelen állása és célszerű reformjáról.” Felolvasó a következő javaslatokat tette:

1. Vétessék fel a papnövéndékek tantárgyai közé a neveléstan, különös tekintettel a népiskolai vallástanítás módszerére.

2. A tanítóképző intézetekben is taníttassék a hittanár által a vallástanítás módszere.

3. A népiskolák hat első osztályában tanítsa a vallást a rendes unitárius tanító. Ennek nem léte esetében a lelkész. Az ismétlő osztályok vallástanítása tétessék a lelkészek kötelességévé, tekintettel a tényleges állapotra.

4. Tüzessék ki pályázat a mai igényeknek és vallásos műveltségnek megfelelő vezér- és kézikönyvek írására, u. m.:

Az I. és II. oszt. számára vallásos irányú és erkölcsiségre vezérlő közösleges és bibliai történetekből vett elbeszéléseket tartalmazó vezérkönyv a tanító kezébe.

A III. és IV. oszt. számára ó- és új-szövetségi bibliai történetek válogatva és bibliai ismertetés.

Az V. oszt. számára egyháztörténelem.

A VI. oszt. számára hit- és erkölcestan.

Mindenik osztályban imák, énekek.

5. Szigorú felállítása mind a hat rendes s mind a három ismétlő osztálynak.

6. A községi és állami iskolákban egyéb tantárgyakkal egy időben nyilvános vizsgálat tartás a vallástamból is.

E javaslatokat közgyűlés pontonként megvitatta s azokra nézve, melyek nincsenek életbe léptetve, elhatározta, hogy az E. K. Tanácshoz felír.

A délután folytatott ülésben a hivatalnokok s választmányi tagok választották meg. Elnök: dr. Brassai Sámuel; alelnökök: özv. Kriza Jánosné és Berde Mózes; titkár: Boros György; pénztárnok: Bágyi Kálmán; választmányi tagok: dr. Bartók István, Benedek Áron, Ferencz Józsefné, Haller Rezsóné, Kovácsi Antalné, Kőváry László, Mikó Imre és Pataky Istvánné. Ezután dr. Brassai Sámuel tartott érdekesítő előadást a következő tárgyról: „Lehet-e új vallás?” Ősz tudósunk előadta a vallás keletkezését, fokozatos fejlődését, kimutatta a tévedéseket és fattyukinövéseket, s felhozta, hogy a modern tudósok két táborra oszlanak: egyik, mely az általános tagadást tartja vezérelvül; a másik, mely minden meglevőt kárhoytat s egészen újat akar. Nagy figyelemmel hallgatott előadását azzal végezte be, hogy ha új vallás lesz: ahoy legközelebb fog állani az unitarizmus.

Püspöki vizsgálat. Főt. Ferencz József püspök ur ez évben is megtartotta szokott püspöki körutját. Ez alkalommal a szorosán püspöki vizsgálat alatt álló ekkleziákat: Abrudbányát, Verespatakot, Toroczkót és Tordát látogatta meg. Látogatásáról a következő értesítést vettük: „A főt. püspök ur a vizsgálatot Abrudbányán kezdette meg, a hová — utjába ejtvén A.-Járát s egy éjszakát ngs. báró Kemény Ödön urék vendégszerető uri házoknál töltvén — az Aranyos regényes völgyén, szeretett nejével s kis fiával jul. 24-én érkezett Abrudbányára; tisztelőinek egy része Bisztráig ment fogadására, az ekklezsia követsége élükön a lelkészszel: Barabás Ábellel a szohodoli hidnál várta és fogadta, benn a város piacznál felállított diadalkapunál pedig a város polgármestere: Diószeghy Lajos üdvözölte a városi polgársággal és különböző testületekkel. Elfoglalván szállását özv. Árkosi Károlyné urnónél, mint rokonánál, a különböző hitfelekezetek lelkéssi s tanítói kara és hivatali testületek tették meg tisztelgésüket; este fáklýászenét, másnap pedig közös ebédet rendeztek tiszteletére, szóval Abrudbánya város régi vendégszeretétéhez és a főpásztor iránt már régebbi időkből keletkezett rajongó tiszteletéhez hiven mindent megtett öröme kifejezésére, a melynek elkötelezésére szolgáltak a főpásztor részéről is újból a különböző fogadásokra adott lelkes köszönő szavak, melyeknek mintegy koronájaként említhetni fel, midőn a fáklýászene alkalmával a fáklýák világa és melege analogiáján az értelem világát és a sziv keresztényi szeretetben való

melegét kéri és várja a hivektől, s viszont midőn a templomban a hit, remény és szeretet ihlettségével bilincseli le a szíveket és lelkeket Istenhez, valláshoz és hazához.

A vizsgálat Abrudbányán másnap kezdődött, s mindamellert, hogy ez ekklézsiánknál a számadásokat a vizsgálószerk jegyzője: Mózes András kolozsvári lelkész és tanár, ki már korábban ide érkezett, megvizsgálta — három napot vett igénybe. Ez ekklézsiában az ügykezelet rendesnek találtatott; az anyagiakban a mult püspöki vizsgálat óta gyarapodás is mutatkozik, de a keresztényi szeretetet, az egyházhoz vonzódo melegséget némileg meghidegitette talán a politikai pártversengés, s ennek kiengesztelését s a szíveknek egymáshoz való közeledését csak a főpásztor tapintatos eljárása s hatos szavai eszközölheték.

Verespataki ekklézsiánkban, hová a vizsgálószerk jul. 27-én este szállott ki, kevesebb elfoglaltatás volt, mert innen a számadások évenként fel szoktak küldetni a főt. püspök urhoz felülvizsgálásra s így az elintézendőkre nézve esetről-esetre megtétettek az intézkedések. Ez egyházunkban megvan a buzgóság, de nincs tehetség a roszt bányászat miatt, a lélek kész, de a test erőtelen. Uj lelkészének tapasztalata és erélye lendíthet az ekklézsiá ügyén. Adja Isten, hogy a főpásztor ebbeli reménye teljesüljön!

A főt. püspök ur a toroczkói ekklézsiába jul. 29-én este érkezett. A toroczkóiak a borévi hidig mentek a főpásztor elé, hol Pálffy János tanító üdvözölte, a papi háznál meg Gál Miklós lelkész fogadta. A vizsgálat itt jul. 30-tól aug. 1-én estig tartott. Az itteni helyzetet nemcsak kielégítőnek, hanem az írás szavai szerintinek találta a vizsgálószerk: „Mindenek ékesen és jó renddel legyenek köztetek.“ A szép, terjedelmes és jóízlésű tiszta iskola, az ujonnan épült tanítói lak, a számadások pontos vitele s főleg az anyagiakban való gyarapodása legmegnyugtatóbb volt a vizsgálószerkre, a mihez járult a vallásosságnak a régi buzgósággal való gyakorlása. Itt csakugyan felelevenül a kebelben a Dávid kenetteljes imája: „Jobb egy nap uram a te házadban, mintsem ezer nap egyebütt.“ A vizsgálószerknek is alkalma volt egy ily napot a hivelkekkel együtt tölteni, mikor predikált Mózes András kolozsvári lelkész, utánna a főtisztelendő püspök ur mondotta el lélekre ható beszédeinek egyikét és ezt fogadta helybeli lelkész Gál Miklós nagyszabásu köszönő beszédevel. A vizsgálószerk aug. 2-án reggel búcsut vett az ekklézsiától s annak előljárótól. Hogy jó benyomást vitt magával és jó emléket hagyott hátra, bizonságul szolgáltak a kölcsönös meleg búcsuszavak.

Toroczkóról a főt. püspök ur Tordára utazott a vizsgálat megtar-

tására, a mi itt azonban beszámítható akadályok miatt elhalasztott az őszi napok valamelyikére.“

Lelkészi jubileum. Folyó évi június 15-én egy lélekemelő örömnepély folyt le Árkoson. Kiss Mihály nyugalmazott esperes, a „Szentírás Gyöngyei“, a „Történelmi Gyöngyök“ s a „Bölcsesség Gyöngyei“ tudós gyűjtője ünnepelte 50 éves jubileumát. Napjainkban sokan tartanak jubileumot, de méltóbban nagyon kevesen. Akár úgy tekintsük mint lelkészt, akár mint családapát: ő minta-ember. A lelkeszi hivatal magasztosságát nemcsak felfogta, hanem azt hiven, lelkiismeretesen be is töltötte. Ő igazán olyan pap volt, a milyennek lenni kell. Széleskörű műveltsége, megnyerő modora s egyszerűsége által közvetítő volt az uri és polgári osztály között, s így működése áldásteljes ekklezsiájában.

A jubileum a háromszékköri közgyűléssel kapcsolatban tartott meg. Az árkosi unitárius ekklezsia nagy és diszes temploma zsufolásig megtelt hallgatókkal. A köri közgyűlés szónoka Kiss Sándor, az ünnepelt fia s laborfalvi lelkész volt, ki szép alkalmi beszédet mondott. A jubiláris szónoklatot nagyajtai lelkész, Kriza Sándor, a nagynevű Kriza püspök testvére tartotta. A remek és találó beszéd mély benyomást tett a hallgatóságra. Hogy mily szépen jellemezte az érdemes férfit, közöljük a következő sorokat :

„Két vendég ült mindig asztalodnál: egészség és vidámság.“

„Két barát csatlakozott mindig hozzád: a reménység és álom.“

„Két testvér nem hagyott el soha: a megelégedés és csendesség.“

„Egy ellenséget nem ismertél soha: a szükségét.“

„Egy más ellenséget számba sem vettél: az irigységet.“

„Két élődit zártál ki ajtódon: a pompát és dobzódást.“

A Kriza beszéde után az ünnepelt mondott egy mindenkít megható, gyönyörű imát. Ezután az E. K. Tanács s főtiszt. Ferencz József püspök ur üdvözlő leveleit olvasták fel és még többeket. Egy alkalmi hymnus eléneklése után az ekklezsia hivei, s a vidékekről is vallásfelekezeti különbség nélkül összesereglett közönség mélyen megilletődve távozott az Ur házából.

A számos üdvözetek átadása a papilakban történt. Az ekklezsia küldöttei, az egyházköri papság, világiak, mesterek, tanulók, a helybeli ev. ref. ekklezsia küldöttei: a legmelegebb üdvözetüket fejezték ki, melyekre az ünnepelt találóan s meghatottan válaszolt. Az ünnepély legmeghatóbb jelenete az volt, a mikor Lőfi Áron esperes és veje elébe vezette gyermekeit és számos unokáit. „Ime én is elhoztam a legszebb koszorút, hogy bemutassam! . . .“ de a szavak már most elnémultak. . . egymás karjaiba borultak s csak az érzelmek beszéltek!

A jubileumi ebéd az iskola termében folyt le a legjobb hangulatban és számos pohárköszöntőkkel fűszerezve.

Az ünnepély után a tanuló ifjuság rögtönzött táncmulatságot rendezett, melyet a még mindig vigkedélyü s maga is zeneértő Kiss Mihály nyitott meg.

Papi hivatalát Szent-Mihályon kezdette meg, hol 6 évig volt. Onnan Árkosra ment. Mint esperes 26 évig szolgált, birva kartársai szeretetét, s kiérdemelve egyházkormányása elismerő méltánylását. Még most is hirdeti az ur ígeit s forgatja tollát, mint azt folyóiratunk mutatja. Mi is szívünkbelől járulunk a legjobb kívánatokkal számos tisztelői üdvözlétéhez, s óhajtjuk, hogy még sokáig éljen szerettei örömére, ekkléziájára javára, vallásközönségünk diszére!

Elismerés a valódi érdem iránt. Késve bár sok közlendőnk miatt, de el nem késve, meg kell emlékeznünk e vállalat kitünő pártolója, egyházunk tanácsosa, Magyarország országos főerdőmestere, Kálnoki Bedő Albert miniszteri tanácsos ur öt kötetes nagy művéről, melynek czime: „A magyar állam erdősegeinek gazdasági és kereskedelmi leírása“, szakminisztere gr. Széchenyi Pál felhívására írta Bedő Albert, kiadja a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium. Budapest, 1885. Ára 25 forint. Nem lehet hivatásunk a nagy tudományi készültséggel irt mű ismertetése. Ezt tették s tenni fogják a politikai lapok és havi iratok. Mi csak örömünket fejezzük ki a felett, hogy szerző ezen művével egyfelől egy eddig nemzeti nyelvünkön kevésbé mivelte tudományi szakban, az erdészetiügyben, mint e szak valódi megalapítója tűnik fel, mely mű a magyar erdészet jelenlegi állapotát hivatalos és teljesen megbízható statistikai adatok és számítások alapján adván, mint kiinduló pont és történeti alap lesz tekintendő minden jövő erdészetiügyi tervezésnél, kezdeményezésnél és irodalmi munkánál; másfelől a mű íróját úgy eszméje, mint conceptiója és kivitele eredetisége által hazánk legmélyebben gondolkozó és legkomolyabb tudósai közé emeli, a minék erkölcsi értékét főleg az adja meg, hogy egy nemzetgazdasági fontos kérdésben oly hathatós actiot kezdett, melynek jó következménye ki nem maradhat, s egykor hazánk pénzügyi viszonyai jobbrafordultának lehet előkészítője. Ha a magyar erdészetiügyen e mű is, mint az 1879-ki erdőtörvény, oly hatalmasat lendít, ha birtokosaink s községek szeretettel fordulnak erdőbirtokuk drága földéhez, s azt okszerű művelése által jövedelmezőbbé téve, egyszersmind növelik a nemzeti tőkeösszeget is -- ekkor kétszeresen igazolva leszünk, hogy a szóban levő nagy műről becséhez méltóan szoltunk, s ismételve hang-

sulyozzuk tisztelt olvasóink előtt a közlemény kezdő szavait: Elismerés a valódi érdem iránt!

Angol vendégeink. Ez évi főtanácsunkon nevezetes vendégeink voltak; az igaz, hogy kevés ideig maradtak közöttünk, de kedves emlékekkel távoztak el. Őket ide csupán a hitrokoni szeretet hozta, hogy megláthassák azt a helyet, hol 300 év óta hirdetik az unitárius hitelveket. Angol hitrokonink nevei: Lawrence C. Jakab, bárónette, ki 1869-ben Lord-Mayor (polgármester) volt Londonban, s öt cycluson keresztül képviselője London egyik kerületének és jeles szónok; testvére Lawrence Vilmos (Alderman) londoni tanácsos, szintén többször képviselő; nővérek Lawrence Janka és unokaöccsük Lawrence A. Henrik, a Cambridgei egyetem növendéke. Aug. 28-án érkeztek meg Budapestről s 29-én jelen voltak az isteni tiszteleten. Templomozás után bementek az egyházi főtanácsai gyűlésbe, a hol főtitzt. Ferencz József püspök ur lelkes beszéddel fogadta s üdvözölte az unitárius vallásközönség nevében. Erre Lawrence Jakab oly hévvel s szíve mélyéből fakadó beszéddel válaszolt, hogy a jelenlevők rendkívülileg meg voltak hatva. „Jóllehet — mondá — különböző nyelven beszélünk, de azért megértjük egymást, érzelmeink ugyanazok. Ők is ugyanazokat az elveket vallják és hirdetik, szóval és cselekedettel, a miket mi. A hitrokoni érzelem az, mely mindnyájunkat összefűz. Ezt a kapcsolatot még szorosabbá igyekszik tenni, s e nap elfelejtethetlen lesz az ő életében, melyen jelen lehetett a legrégebb unitárius felekezet tagjai között, kiknek ősei oly állhatatosan megmaradtak a keresztény vallás legegyszerűbb s legtisztultabb elvei mellett. Lelkesítsen minket is e jeles ősök példája, s szóval, tollal és cselekedettel buzgolkodjunk szent vallásunk mellett, melynek a jövő vallásának kell lennie.“

Ezután Kovács igazgató vezetése mellett megtekintették főtanodánkat; megnézték azt a követ, melyről Dávid Ferencz 1566-ban emlékezetes beszédét tartotta, melyre az egész Kolozsvár az unitárius vallásra tért. Kocsival bejárták a város főutcáit, megnézték a kiállítást, meglátogatták Paget János honfitársukat. Ebéden a főtitzt. püspök urnál voltak a főtanács tagjaival. Délután a sétatéren a népünnepélyben s az ott látott különböző tipikus alakokban gyönyörködtek. Kolozsvár igen kellemesen lepte meg vendégeinket. Aug. 30-án elutaztak Budapestre, honnan főtitzt. Ferencz József püspök urhoz Lawrence Jakab 62 frtot küldött az ekklezsia szegényei számára. Budepestről Bécsen át Luzernbe utaztak ott időző testvérökhöz. Kísérje Isten!

Egyházi élet a marosi unitár. egyh. körben. E czim alatt Nagy János, nyárádgálfalvi lelkésztől a következő levelet vettük: Ismét egy

év zajlott le, a mióta egyházi életünkről egy rövid levélben e folyóirat hasábjain megemlékeztem. Egy év sok nevezetes eseményt deríthet napfényre; s viszont sok eseményre boríthatja a feledékenység fátyolát. De én a lezajlott évről nevezetesebb feljegyezni nem tudok, monoton egyformaságban tünt el. Hanem legalább évi közgyűlésünk mégis nyújt anyagot a levélíráshoz. Közgyűlésünk július 12. és 13-án tartott meg Szt.-Gericzén, s ez egyike volt gyűléseink legnevezetesebbjeinek nem annyira a tárgyak fontossága, mint az igazi érdeklődés folytán, melylyel lelkészeink és tanítóink abban részt vettek.

Gyűlésünket jul. 12-én d. u. egy alkalmoszerű beszéddel nyitotta meg esperesünk, s még az nap kisebb fenforgó ügyek elintézése után felolvasta az évi, nagy gonddal összeállított jelentését, mely j.-könyvbe igttattatni határozottatott, ugyanaz nap kineveztettek a különböző bizottságok; azonban érdemleges gyűlésünk jul. 13-án kezdődött, a mikor körünkbe érkeztek világi részről ügyvéd tkts. Pálfi Mihály ur M.-Vásárhelyről, ügyvéd tkts. Kőváry Mihály ur Kolozsvárról, tanár tkts. Gaal Kálmán ur Csikfalváról, a kik mindnyájan lelkes fogadtatásban részesültek.

Másnap reggeli 7 órakor a tárgyalások megkezdődtek, felolvastott ama bizottság jelentése, mely a végett küldetett volt ki, hogy az E. K. Tanács felhívása szerint köri gyűlésünk jelölje meg, mely ekklesiáink vannak anyagilag abban a helyzetben, hogy az 50-es években ígért status adományt kifizessék?

A bizottság számba véve m. köri ekklesiáink vagyoni állását, azt nyilatkoztatta, hogy jelen nyomasztó viszonyok közt az ígért és még hátralevő adósság befizetését Maroskörben egy ekklesia sem eszközölheti önfentartása veszélyeztetése nélkül.

Azonban a bizottság véleményezése fentartása mellett, hogy végrevalahára az évi államsegély valódi céljaira t. i. a szegény ekklesiák felsegélésére fordíthatassék, s ne kelljen ebből fedezni az ekklesiák státus adósságait, közgyűlésünk az ekklesiák activ és passiv vagyoni állása szerint, s más körülmények tekintetbevételével is határozta megjelölni azok ekklesiáinkat, melyek $\frac{1}{3}$ vagy $\frac{2}{3}$ részben be tudnák a kérdéses adósságot fizetni.

Itt Maros-körben, az igazság őszinte hangján szólva, alig lehet egy ekklesiát is fizetésre kényszeríteni, mert itt minden községet vegyes felekezetűek laknak, egyiknek gyengítése a másiknak előnyére szolgál; itt az építés is többre kerül, mint más körökben, a hol fa, kő, sőt mész is elegendő van, ezek itt mind hiányzanak; azonban jogos és igazságos, hogy az egyház szegény ekklesiák rovására ne fizessen oly ekklesiák

helyett, melyek minden megerősítés nélkül törleszthetik adósságukat.

Felolvasatott ezután a tanügyi bizottság évi jelentése, mely általán kedvezőleg fogadtatott, annál is inkább, mivel tanító atyánkfiai igen kevés kivétellel, kifogástalanul teljesítették igen nehéz feladataikat, mely ez évben annyival terhesebbé vált, mivel az isk. évnek szept. meg kell kezdődni, május hóban pedig végződni. Különösen kitünt Nagy Benedek, n.-adorjáni tanító, kinek megyénk kir. tanfelügyelője elismerését nyilvánította, a közigazgatási bizottság pedig a tanfelügyelő ajánlatára jutalommal tüntette ki.

Azonban sajnos, hogy ez évben a cultusminiszter ur ő nagyméltósága takarékoságának hatását nekünk is kellett érezni; hiába kérelmezgettünk taneszközökért, mert nem kaptunk, pedig az iklánci, iszlói, buzaházi, gálfalvi és a szt.-háromsági a szó teljes értelmében semmi taneszközzel nem rendelkeznek; az iskolai épületek kiválólag az iklánci és szt.-háromsági a használhatatlanságig silányak.

Felmerülvén közgyűlésünk előtt az a sajnos körülmény is, miszerint Maros-Tordamgye már több ízben belső embereinket, ekklésiánk gondnokait, egyházfiat, harangozóit bevonta a közmunkaterü alá, s minden felszólalások, folyamodások és esperesi hivatalos átiratok mellett is figyelembe nem vétetett azon előszámlálhatatlan teendők sokasága, melyet a papság minden díj nélkül tartozik teljesíteni; épen azért látván közgyűlésünk, hogy itt méltánylásra nincs kilátás, elhatározta feliratot intézni a nagyméltóságú közmunka és közlekedési miniszter ő nagyméltóságához a régebben is gyakorolt jog megadása végett, felfejtven ebben az összes teendőket, melyet a papság minden ágában teljesített, elhatározta továbbá, hogy pártolás végett minden felekezet esprességéhez megküldi.

Ezen felirat szerkesztésével elnök és jegyző bizatott meg.

Egyházunk lelkes és ügybuzgó tagja tkts. Pálffy Mihály ügyvéd ur pedig saját költségére kinyomatni ígerte, a miért őszinte köszönet nyilvánítottatott.

Reméljük, hogy e jogos és igazságos kérés a testvérfelekezeteknél méltó pártolásban részesül; de reméljük azt is, hogy E. K. Tanácsunk is a maga jogköréből kifolyólag mindent megtesz.

Körünkhöz több év óta fennálló olvasóegylet átalakult ötévi kötelezettséggel Dávid Ferencz fiók-egyletté, megválasztatott elnöknek Kelemen Albert, jegyző-pénztárnoknak Fazakas Lajos, könyvtárnoknak e sorok írója. Az így átalakult egylet valószínűleg mindent megtesz a lehetőségig, hogy azon czél előmozdítására, melyet a „Dávid Ferencz“-egylet tűzött feladatává, hivatásköréhez mérten közreműködjék. Nagy János.

Levél Székelykeresztur körből: „A kereszturi egyházkörben jul. 21-én tartatott meg a f. évi rendes közgyűlés a szt.-ábrahámi ekleziában. A gyűlés egyik nevezetesebb tárgya volt néhai Jakabházy Zsigmond halálával megürült egyik felügyelő gondnoki hivatalra szavazati többséggel megválasztott s a mélt. és főt. E. Főtanács által megerősített és felesketett mélt. Szentkirályi Árpád ur beiktatása, a ki a közgyűlés által elismeréssel fogadott s egész terjedelmében jegyzőkönyvre venni határozott programmszerű beszéddel foglalta el köri felügyelő gondnoki s egyszersmind világi elnöki hivatalát. „Fogadják, — úgy mond — ezen nagybecsű megtiszteltetésért hálás köszönetemet s azon ígéretemet, hogy letett eskümhöz hiven buzgó és önzetlen szolgálja lesznek egyházkörünknek. És különösen kérem a tisztelt közgyűlésnek t. lelkész és tanító tagjait, hogy mindazon ügyekben, melyeknek intézése hatáskörömbe esik, vagy a melyeknek támogatása világi hivatalos vagy társadalmi állásom útján talán előnyösen tehető: forduljanak feltétlen bizalommal hozzám, s én a lehetőségig igyekezni fogok, hogy bizalmukban ne csalódjanak. Jelentem, — mondja tovább — miszerint tapasztalva, hogy egyházközségeink némelyikében a gondnokok szabálytalanul, sőt aggályosan kezelik a pénztárt, ezen baj orvoslása végett, adig is, míg behatóbb intézkedések tétethetnének, egy általános utasítást intéztem a gondnokokhoz s tervbe vettem a pénztáraknak koronként leendő személyes megvizsgálását, hogy ez által az érdemlegesebb teendők iránt is közvetlen adatokat szerezhessenek“. Végül fölemlíti, hogy szolgabirói állását is segítségül véve, intézkedett a siménfalvi pápi csűr kijavitása iránt, a mult közgyűlés megbízatása folytán pedig megbízott társaival együtt szövegezték az egyházkör „házsabályainak“ és az egyházi szervezetre vonatkozó jelentésnek tervezeteit.“

Ezen székfoglaló beszédből a tűnik ki, hogy a mélt. köri gondnok ur nem gépiesen mondotta el az eskü szavait, hanem morális kötelezettséget érez magában, hogy azokat ügybuzgalommal érvényesítse is az egyházkör javára, mire segítse Isten.

Elismerést érdemel a köri dalkör közreműködése, mely a tárgyalásokat megelőzőleg tartott istenítisztelet szépségét és buzgóságát összhangzatos énekdarabokkal emelte, s a közgyűlési nap estéjén egy czimbalomjáték és két szavalat közreműködésével nagy számú válogatott közönség jelenlétében saját pénztára javára a községi iskola egyik tantermében sikerült Concertben bizonyította be életrevalóságát és ügyességét. E dalkör ezelőtt pár évvel alakult s már is sok szép jelét adta életrevalóságának. Vajha ne jutna azon vidéki dalkörök sorsára, a melyek kezdetben nagy buzgósággal megalakultak, de később szétmállot-

tak! Jelen esetben Györffy Ferencz énlaki lelkész dalkör-vezető afia és a többi tagok lelkesedése ellenkezőre enged következtetni. (Ntrs.)

Berde Mózes a székely-kereszturi gymnasium olvasó-egyletének ez évben is 50 frtot adományozott. E szép tett önmagát dicséri.

Kinevezés. Kolozs megye tanfelügyelőjévé Kozma Ferencz, a székely-kereszturi állami fikepezde igazgatója neveztetett ki. Kozma Ferencz bizonyára diszére lesz ez új állomásának is, melyen szívesen üdvözljük.

Verespataki pappá a főt. püspök ur Raffaj Zsigmond tordai köztanitót nevezte ki, ki állomását jul. 18-án hatásos beszéddel el is foglalta. Üdvözljük.

A pápa encyclikája. XIII. Leo pápa Budavára visszafoglalásának kétszáz éves emlékűnnepélye alkalmából körlevelet intézett Magyarország róm. kath. főpapságához. A körlevél bevezetésében azt igyekszik történelmileg föltüntetni, hogy mily szoros viszony volt kezdetől fogva Magyarország és a római szentszék között, miként segítették a pápák a magyar nemzetet. Dicséri a magyarok hősiességét és a szentszékhez való ragaszkodását és hogy őseik erényei az utódokban sem halltak ki; s örömet fejez ki azon, hogy a régi viszony Magyarország és a pápai szék közt ma is fönnáll. De nem mellőzheti hallgatással, hogy az egyháznak mennyi ellensége van: a naturalismus, a rationalismus stb. És hogy az egyház ezekkel szemben küzdhessen, óhajtandónak tartja mindenekelőtt, „hogy az egyház egész Magyarországon teljes és sértetlen szabadságot élvezzen“, „hogy a törvényből eltávolítottassék mindaz, mi az egyház jogaival nem áll összhangzásban, cselekvési képességét csökkenti s a katolikus hitvallással ellenkezik.“

Azután alkalmat vesz, hogy a házasság, az ifjuság és papság nevelésének kérdéseiben nyilatkozzék.

A házasságra nézve hangsúlyozza a házasság fölbonthatatlanságáról szóló katolikus tant és a házasságot egyedül az egyházi hatalomnak kívánja alárendelni, s kimondja, „hogy katolikus embernek tilos és pedig a legfontosabb okoknál fogva tilos a katolikus hitvalláson nem levő keresztényekkel házasságra lépni, s hogy a ki ezt az egyház meghatalmazása és engedélye nélkül tenné, az Isten és egyháza ellen vétkezik.“ A nevelés ügyére térve kárhoztatja „az ugynevezett felekezet nélküli, vegyes és laikus iskolákat“ s ajánlja, hogy a gyermekeket ne küldjék oly intézetekke, hol hitök veszélyeztetve van, hanem állítsanak a papok főnhatósága alatt álló iskolákat. Ugyanigy nyilatkozik a közép- és felsőiskolákról is. S különösen felhívja figyelmét a növendékpapság nevelésére, hogy világias szellemet sohase öltsenek. A levelet a papságra és az összes népre adott apostoli áldás zárja be.

A pápai körlevél teljesen megfelel annak a szellemnek, mely Magyarország kath. papságát irányozza, s melynek nyilatkozataival elégszer van alkalmunk találkozni. Készséggel elismerjük, hogy a pápák egykor hasznos és jó szolgálatokat tettek Magyarországnak s hogy XI-ik Inceze pápának nagy érdeme van benne, hogy az egyesült keresztény hadak ezelőtt kétszáz évvel Budavárát a töröktől visszafoglalták, de igen nagy árnak tartanók, mit a pápai körlevél most ezért követel: t. i. „hogy a törvénykől eltávolíttassék mindaz, mi az egyház jogaival nem áll összhangzásban s a katolikus vallással ellenkezik“, mert hogy egyebet ne emlitsünk, ezáltal oly törvények is semmisítettének meg, melyek más oly keresztény egyházak jogainak a biztosítékai, a mely egyházak az utóbbi háromszáz év alatt bizonyára nem kisebb szolgálatot tettek a pápánál és a kath. egyháznál a magyar nemzet szabadságának és mivéldésének. Ezt az árt a magyar törvényhozás ő szentségének nem adhatja meg. Nem bocsátkozhatunk a körlevél részletes birálatába, de nem is szükség, mert az abban foglalt tanok és igények nem újak, jól ismerjük már azokat itthonról; s a magyar nemzet illetékes körei meg elég felvilágosultak és éleslátásuk arra, hogy ne reflectáljanak oly követelményekre, melyek a magyar államjog egyenes megtámadása; és katolikusainknak is elég belátásuk leend arra, hogy óva fogadjanak a házasság és nevelésügyre oly tanácsokat, melyek provocatiók a kulturharcra.

A pápai körlevél mind az államnak, mind a prot. felekezeteknek figyelmeztetés arra, hogy álljanak résen a klerikalizmussal szemben.

Dall H. Károly az északamerikai unitárius társulat missionariususa f. évi július 18-án elhunyt Calcuttában. Dall neve ismeretes folyóiratunk olvasói előtt is. Ő volt az első unitárius az Egyesült Államokból, ki minket először 1868-ban meglátogatott s még később egyszer ismét eljött. Meg is választott tiszteletbeli consistornak. Ez évben ünnepelte meg születésének 70-dik évfordulóját s halála után való héten érkezett meg az amerikai unitárius társulatnak elismerő irata Indiában kifejtett munkásságáért. Dall 34 évig működött Calcuttában, mint missionárius; jótékony nyomokat hagyva maga után. Iskolákat alapított, s azokban tanított is. Minden 7 évben egyszer meglátogatta családját Amerikában. Neje író nő Washingtonban, salonja a tudományos férfiak találkozási helye szokott lenni. Két gyermeke van; egy fiú és leány. A fia a tengerészeti ministeriumnál a legfontosabb állást foglalja el. Dallnak szenvedélye volt a missionáriusság. Előbb pap volt Amerikában, de aztán nyugtalan lelke nem engedte pihenni, s 1852-től fogva folytonosan a keresztény vallás terjesztésére szentelte minden idejét s erejét. Kőrösi

Csoma Sándor emléke iránt nagy kegyelettel viseltetett s a mult évben Darjeelingben sirját meg is látogatta s arról virágot küldött. Az indiai lapok, valamint az amerikaiak a legnagyobb részvétellel és elismeréssel irtak ez önfeláldozó emberről, ki hazáját s családját elhagyta, hogy a Krisztus tanát hirdesse. Ő valódi tanítványa volt az emberiség jóltevőjének — Krisztusnak. Emléke fenn fog maradni tanítványai lelkében s azok utódai között.

Értesítő az unitárius vallás közönség iskoláiról az 1885—86-ik tanévben. Szerkesztette Kovács János igazgató-tanár. A kolozsvári főtanodánál, papnevelő intézetben működött 7 tanerő; a gymnasiumban 23; az elemi iskolában 4. Felvétetett az év elején a papnevelő intézetbe 24; gymnasiumba 249; az elemi iskolába 76, összesen 349. Ebből unitárius volt 204; a többi más vallásfelekezeti. Érettségi vizsgálatra állott 28 rendes tanuló és egy ismétlő. A vizsgálatot jeles eredménnyel letette 7; jóval 9; egyszerűen 11; 2 egy-egy tárgyból visszavetett 2 hónapra. Papiszigorlatot tettek Osváth Gábor és Péter János jó — és Gálfalvi János kielégítő eredménnyel.

Az ifjuság javadalma, ide nem értve a tanítványokból való jövedelmet s kosztot 3686 frtra ment. Az ifjusági egyletek szép sikerrel munkálkodtak. P. Horváth Kálmán derék isk. főgondnokunk ez évben is 100 frtot adott a jeles tanulók megjutalmazására.

A székely-kereszturi középtanodánál 9 tanerő volt. Felvétetett az 5 gymn. osztályba 99; az előkészítőbe 17; összesen 116. Ebből unitárius volt 80, a többi más vallású.

A tordai állami polgári fiu- és leányiskolában a tanerők száma 15; felvétetett összesen 149 tanuló.

Beküldött értesítők: A m.-vásárhelyi ev. ref. collegium értesítője. Kiadta az igazgatóság. Működött a gymnasiumban 18 tanerő; elemi oszt. 7. A colleg. összes népessége volt: 344. Az Értesítőt jeles munkatársunk Koncz József tanár érdekes munkája zárja be, mely a könyvnek mintegy fele részére foglalja el, s mely a marosvásárhelyi ev. ref. collegiumot ismerteti 1718—1800-ig terjedő időszakból. — Jelentés a sárospataki ev. ref. főiskola (akadémia és gymnasium) állapotáról a 1885—86-iki isk. évben összeállították: dr. Szánthó Gynla és Molnár Lajos igazgatók. Az akadémiánál működött 18 tanerő; a hallgatók létszáma a második félévben 111 volt. A gymnasiumnál a tanerők száma volt 15; a tanulók létszáma 466; érettségi vizsgálatra jelentkezett 29 tanuló; sikerrel vizsgázott 28. — A sz.-udvarhelyi kir. áll. főreál isk. értesítője szerint a tanári személyzet állott 14 tanerőből; a tanulók létszáma 152. Az értesítőben dr. Vajda Emilnek van egy értekezése: Attila szereplése a Saumandar-Eddában, a Waltharius és Nielung-énekekben. — A zilahi m. kir. állami tanítóképző értesítője az 1885—86-ik tanévről szerkesztette: Faluvégi Albert igazgató. Az intézetnél 11 tanerő; a tanulók száma a képezdében volt 42; a gyakorló iskolában 45. — A brassói m. kir. áll. elemi és polgári isk. értesítője az 1885—86. tanév végén, szerkesztette Orbán Ferencz igazgató. Az intézetnél volt 25 tanerő; a tanulók létszáma 762. — A brassói magyar kir. áll. ipariszkola értesítője. Szerkesztette. Kilényi Endre isk. vezető. A tantestület állott 11 tagból; a tanulók száma 294. — A marostorda megyei tanító-testület első évkönyve 1878—86. évről. Szerkesztette Lénárt József, elnök. Ára 50 kr. E füzetben fel van tüntetve a tantestület 7 éves fejlődése, munkaköre, jelen állapota és szervezete s több értekezés van benne közölve. A tagok száma 249. A hasznos füzetet ajánljuk az érdekeltek figyelmébe.

Gyászhirek. V á r a d y K á r o l y kolozsmegyei kir. tanfelügyelőt, egyházunk egyik legbuzgóbb tanácsosát, kedves barátunkat f. évi aug.

20-án elvesztettük. A mint olvasóink már a napi lapokból értesültek, egy szerencsétlen párbajnak lett a jeles férfiú áldozata. Az ő esete elég szomorú példa arra nézve, hogy a párbaj mennyire nem alkalmas igazságszolgáltatásra. Nálunk a becsület megvédésére még nem szüntek meg azok az eszközök, melyeknél az ítélet csak a véletlen műve, esély. Várady Károly halála az országban mindenféle mély részvétet keltett. Kolozsvár közönségének általános gyásza kísérte sirjába. Fájó szívvel jegyezzük fel mi is a kötelesség szolgálatában elesett férfiú halálát. Életéről bővebben fogunk egyik közelebbi füzetünkben megemlékezni. Várady Károly nőt (Miklós Ida) és két gyermeket (Aurél és Dóra) hagyott hátra. — I. d. B a r a b á s S á n d o r bölöni nagybirtokos, a felső fejköri egyházkör felügyelő gondnoka, élete 69-ik, özvegyiségének 7-ik évében, hosszas szenvedés után, f. évi jul. 16-án jobb létre szenderült. Egyikét vesztettük benne a legjobbaknak. Komolyan érdeklődött egyháza iránt s hiven teljesítette azzal szemben kötelességeit. Adjon az Isten sok oly buzgó felügyelő-gondnokot, milyen ő volt. Örököse: egyetlen gyermeke: Barabás Sándor, ki hivatva van, hogy atya nyomdokaiba lépjen. — H a r c z ó i G á l f a l v i I m r é n é, „volt kir. táblai ítélőmester özvegye, sz. Énlaki S a l a K á r o l i n a, életének 75-ik, özvegyiségének 10-ik évében, f. évi jul. 20-án megszűnt élni. Vallásos és áldozatkész nő volt. Vallásközönségünknek Kolozsvárt egy 3000 frotot érő telket hagyott s a szováthi ekkleziának 100 frotot. Ezek és más adományai, melyekkel a közézelokra járult, őrzik emlékét. — S e b e s P á l, miniszteri tanácsost érzékeny veszteség érte; édes anyja: Özv. Sebes Pálnénak f. évi július 28-án történt halálában. Az üdvezült 82 évet élt, 22-öt özvegységben töltve. Meghalt Toroczkón. — K e l e m e n E l e k, szucsági birtokost fájdalmas csapás találta, szeretett, jó testvére özv. Beke Sámuelné sz. Kelemen Róza f. évi aug. 28-án életének 53-ik évében történt halálában.

A szerkesztőség postája.

G. A. úrnak. Köszönjük ígéretét, hogy ön és ekkleziája jövőre pártolók lesznek. Bár követnék mások is a jó példát! A mi már azt a kívánságát illeti, hogy folyóiratunkat havi füzeté alakítsuk, ki kell jelentenünk, hogy bármennyire akarnók is, a jelen viszonyok közt alig lehetséges. Gondoltunk már mi is arra nem egyszer, de az eszmével kedvezőbb időkre kell várunk. Hanem arra a miért ön óhajtja, az nem is feltétlenül szükséges. Ön tért kíván a papságnak, hogy „i r o d a l m i l a g i s m ü k ö d h e s s é k.” Azzal pedig szolgálhatunk, a mint-

hogy szolgáltunk eddig is azoknak, a kik dolgozataikkal megkerestek. A tér éppen nincs elzárva, a ki akart, eddig is működhetett a papok közül irodalmilag. Péterfi Sándor, Albert János, Kis Mihály, Csegezi László, Török Samu, Rédiger, Ürmösi, Barabás, Raffaj, Nagy J. és többen, a kiknek neveivel találkozhatni folyóiratunkban, avagy nem papok-e? Várjuk az ifjabb nemzedéket is az irodalmi működésre s ha szükség füzeiteink terjedelmét is növeljük, s minden számban közlünk papi dolgozatakat, csak jöjjenek hát, a tér nyitva áll!

ARANYKÖNYV.

ANGOL UNITÁRIUS TESTVÉREINK ÁLTAL LONDONBAN ÉPITETT „ESSEX HALL“ KÖLTSÉGEIHEZ

f. évi aug. 12-ről 289—1886. számú felhívásomra hozzájárultak:

I. Közlemény.

Ferencz József 40 frt. Péterfi Dénes 20 frt. Kovács János 20 frt. Boros György 20 frt. Kovácsi Antal 10 frt. Özv. Gyergyai Ferenczné 10 forint. Nagy György 1 frt. Gyulai László 15 frt. Gyulai Etelka 5 frt. Filep István 5 forint. Dr. Brassai Sámuel 50 frt. Molnár Sándor 20 frt. Mózes András 10 frt. Nagy Lajos 5 frt. Bölöni ekkla 100 frt. Márkus Ferencz 5 frt. Sz.-péteri ekkla 2 frt. Vas István 2 frt. Dániel Gábor 40 frt. Paget János 50 frt. Varga Dénes 10 frt. Bágyi Kálmán 10 frt. Szováthi ekkla 10 frt. Pál Mózes 5 frt. Gyulai Árpád 5 frt. Berde Mózes 40 frt. Szász Mózes 20 frt. Vécsei Sámuel 20 forint. Farkas Vilmos 10 frt. Szabó Mózes 5 frt. Dr. Székely Ferencz 5 forint. Dr. Jankovics Pál 3 frt. Elekes József 2 frt. Gruber József 1 frt. Barabás Sándor 1 frt. Székely K. Ferencz 2 frt. Özv. Jánki Andrásné 2 frt. Raffaj Zsigmond 2 forint. Pap Mózes 6 forint. P. Horváth Borbára 10 forint, a mi összesen **599** forint.

Nem keresek szavakat örömmöm nyilvánítására, hogy fölhívásom oly meleg felkarolásában részesült azok részéről, kiknek becses adományaitak ezenel nyilvánosan is szerencsés vagyok nyugtázni. Fogadják egyen-egyen és összesen hálás köszönetemet nemes áldozatkészségökért szintugy, mint azon reményért, a melyet nekem ezzel megszereztek. Mert most már nem kételkedem abban, hogy legalább 1200—1300 forintot, a mi 100 font sterlingnek felelne meg, sikerül összegyűjtenünk a kitűzött célra. Minthogy azonban én ez adományt mielőbb elküldeni óhajtanám Londonba, bizalomteljes tisztelettel kérem fel mindazokat, a kik felhívásomat a magukévá tették, hogy becses adományaitak a lehetőleg még e hó folytán beküldeni sziveskedjenek.

Kolozsvárt, 1866. szept. hó 12.

Ferencz József,
unitárius püspök,